

אוניברסיטת בן גוריון בנגב

המחלקה לפוליטיקה וממשל

קורס שנתי תשפ"ג – 2022/23

התמחות בארגוני חברה אזרחית- איך מקדמות שינוי חברתי?

יום שלישי 12:15-13:45 (מפגש אחת לשבועיים)

מרקוס בניין 28 (חדר 203)

מראה: גב' שרון חגיבי; sharha@post.bgu.ac.il שעות קבלה: ימי שלישי, בתיאום מראש המחשבה על דמויות מהפכניות ומאבקים חברתיים מפוארים לעיתים מאופיינת בנקודת מבט נוסטלגית, מרוגשת ורומנטית. ללא כל צל של ספק אקטיביזם חברתי כולל בתוכו אירועים מרגשים ומרוממי רוח, אולם לצידם, השינוי החברתי המיוחל מתרחש לרוב בצורה תהליכית, הדרגתית ואיטית. תהליך זה מחייב השקעה מרובה, ביצוע של משימות סזיפיות, ניהול שיח, דיאלוג וקונפליקטים המתנהלים במספר זירות. לפיכך, לא פעם התהליך האמור מאופיין גם בתחושות כגון- ייאוש, תסכול ואכזבה.

במהלך הקורס נכיר תיאוריות ומחקרים העוסקים באתגרים העומדים בבואנו לקדם שינוי חברתי בעידן הנוכחי, נלמד על מאבקים חברתיים שונים המאופיינים בפרקטיקות אקטיביסטיות מגוונות לקידום שינוי חברתי, כמו גם נקדם חשיבה ועשייה אקטיביסטית יצירתית וחדשנית. ההתנסות והלמידה במסגרתה נלמד אודות אקטיביזם חברתי תתרחש דרך ארגוני חברה אזרחית או תנועות פוליטיות, ותאופיין באסטרטגיות אקטיביסטיות המתרחשות "מלמטה" ו/או בשינוי מדיניות המתהווה "מלמעלה".

הקורס יתקיים במתכונת של סדנא – חומרי הקריאה המקדימים לכל שיעור ישמשו כעוגן שיאפשר דיון בדוגמאות מתוך העשייה בארגוני ההתמחות, ומיקומם בתוך הקשר רחב יותר של תיאוריה ושל שינוי חברתי. כקורס התמחות, בנוסף לידע האקדמי, נתנסה במספר כישורים בעלי ערך בשוק העבודה: מיומנויות בין אישיות כמו עבודת צוות; מיומנויות פיתוח אישי ובהן יצירתיות, שכנוע, תקשורת בכתב ובעל - פה ושיווק עצמי, למידה עצמאית, חשיבה ביקורתית ויזמות; מיומנויות ארגוניות, כתיבת תוכנית עבודה וביצועה.

מבנה הציון:	חובות הקורס:
<p>1. <u>התמחות</u>: 20% (50% הערכת מרצה ו - 50% משוב חונכת. מלווה מטעם הארגון או התנועה).</p> <p>2. <u>הצגות והשתתפות</u>: 10%</p> <p>3. <u>מיפוי שחקנים (10%) מטלה מסכמת</u>: (60%)</p>	<p>1. <u>התמחות</u>: 6-8 שעות התמחות שבועיות בארגון חברתי או תנועה חברתית.</p> <p>2. <u>נוכחות פעילה</u>: נוכחות חובה, השתתפות פעילה, ושתי הצגות של הסטודנטים. יות במהלך הסמסטר.</p> <p>3. <u>הגשת מטלות</u>: א. מיפוי שחקנים ואסטרטגיות פעולה לשינוי חברתי (סוף סמסטר א') ב. מטלה מסכמת (סוף סמסטר ב')</p> <p>4. <u>מילוי שעות התמחות במערכת אלומה, כולל אישור מלווה מטעם ההתמחות עד ה-15/08</u>. מילוי השעות ואישור המלווה הינו אחריות של הסטודנט. ית. איחור בדיווח השעות ו/או באישור המלווה יוביל להורדה של 10 נקודות מהציון הסופי.</p>

סמסטר א'	מפגש	תיאור
24/10	1	היכרות ומבוא להתמחויות סדנה- הכנה לראיון עבודה (קורות חיים, התנהלות בראיון עבודה וכניסה לעבודה/התמחות)
07/11	2	אקטיביזם מוסדי וחתרני 1. אמיר, מירב. 2012. אקטיביסטית. בתוך: קריאת המחאה – לקסיקון פוליטי. ע"מ 42-250. 2. קידר, ניר. 2019. על הממלכתיות. המכון הישראלי לדמוקרטיה
21/11	3	זירות ומרחבי שינוי חברתי 1. צפדיה, ארז. 2012. פריפריות. בתוך: קריאת המחאה – לקסיקון פוליטי. ע"מ 298-308. 2. פרץ, דוד. 2014. <u>מברחי השממה</u> . המקום הכי חם בגיהנום. 3. טריגר, צבי. 2020. הספרה הפרטית. מפתח 15. ע"מ 166-163. 4. רבינוביץ, דני (1995). המסע להצלת נשים חומות. מגמות
05/12	4	יום קריירה סדנאות- חיפוש עבודה פרואקטיבי סדנת לינקדין+צילומים ייעוץ קריירה
19/12	5	חברה אזרחית והסובייקט הניאו-ליברלי • הצגה בשיעור 1. אמל ג'אמל. 2017. החברה האזרחית הערבית בישראל: אליטות חדשות, הון חברתי ותודעה אופוזיציונית. קו אדום. 2. אלמוג בר וגרינשפן. 2019. ארגוני החברה האזרחית בישראל. 3. זיגמונט באומן. (2007). מודרניות נזילה. מאגנס

<p>רשות: Isin, F. Engin. 2009. Citizenship in flux: The figure of the activist citizen. <i>Subjectivity</i>, 39: 367–388.</p> <p>Mcarthy, J. D., & Zald, M. N. (1977). "Resource Mobilization and Social Movements: A Partial Theory", <i>American Journal of Sociology</i>. 82(6):1212-1241.</p>	
<p>שינוי חברתי- נקודת מבט מקומי הצגה בכיתה</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. בליט- כהן, עידית וג'בר, אמירה. (2015). שיתוף פעולה בין ארגונים פלסטיניים וישראלים בחברה האזרחית. <i>ביטחון סוציאלי, תשע"ב</i>, דצמבר 2015, מס' 98 : 217-240. 2. גל לוי (2016), "לנער את העץ או לנענע את הסירה : לא נחמדים-לא נחמדות – מחאה ודמוקרטיה רדיקלית בישראל", <i>סוציולוגיה ישראלית</i> י"ז(2): 29-51. 3. לב טלי ושנהב יהודה. (2010). כינונו של אויב מבפנים הפנתרים השחורים כמושא של פאניקה מוסרית. <i>סוציולוגיה ישראלית</i>. י"ב(1) : 136-158. 4. שבצ'נקו יוליה, ושרה הלמן. (2017). מחאה אנטי-ניאו-ליברלית ותוצר ניאו-ליברלי : ניכוס ותרגום תביעות מחאת האוהלים של קיץ 2011 על ידי ועדת טרכטנברג. <i>סוציולוגיה ישראלית</i>. י"ט(1). 145-168. <p>סלוצקר-עמראן ספיר. (2014). <i>המאבק לקורת גג כמאבק של נשים</i>. Practice of Equality. Cambridge, MA: Harvard University press</p>	<p>מפגש 6 02/01</p>
	<p>סמסטר ב'</p>
<p>5. הרצאה אורח- כלים פרופסיונליים לשינוי חברתי.</p>	<p>מפגש 7 05/03</p>
<p>שינוי חברתי- תקשורת</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. וולספלד גדי. (2012). תקשורת פוליטית. פרק 1 : כוח פוליטי וכוח תקשורת. 2. דיין-גבאי אודליה. (2020), "איזה מין נשיא : פרשת משה קצב כנקודת מפנה בשיח התקשורת על עבירות מין בישראל", <i>מסגרות מדיה</i>, 19, 43-70. <p>רשות: נריה בן שחר, ר' (2011). דימויים וייצוגים של נשים חרדיות בעיתונות הנשים החרדית מקום המדינה ועד ימינו, <i>קשר</i>, 41, 88-100.</p> <p>רינג, עידן. (2017). מפנים מקום לאזרחים ערבים סביב מדורת השבט. המכון הישראלי לדמוקרטיה</p>	<p>מפגש 8 19/03</p>
<p>שינוי חברתי- ניו מדיה</p> <p>Mundt, M, Ross, K, & Burnett, C. M. (2018). Scaling social movements through social media: The case of black lives matter. <i>Social Media + Society</i>.</p> <p>רשות: RJuris, J. S. (2012). "Reflections on# Occupy Everywhere: Social Media, Public Space, and Emerging Logics of Aggregation", <i>American Ethnologist</i>. 39(2): 259-279.</p>	<p>מפגש 9 02/04</p>
<p>שינוי חברתי- עיצוב מדיניות</p>	<p>מפגש 10 16/04</p>

<p>1. לוי, יגיל. 2011. לכתוב נייר מדיניות. האוניברסיטה הפתוחה. ע"מ 12-26 שלבים בהכנת הנייר – שלב א: הגדרת הבעיה.</p> <p>2. Dufelo, Esther. 2010. Social Experiments to Fight Poverty: רשות: Baldwin, R., Cave, M., and Lodge, M. (2013). Understanding Regulation: Theory, Strategy, and Practice. Oxford University Press</p>	
<p>שינוי חברתי- בג"ץ, המקרה של שילוב חרדים בהשכלה גבוהה</p> <p>1. 6500/17 יופי תירוש ואח' נגד המועצה להשכלה גבוהה ואח' פורום קהלת ואח' נגד המועצה להשכלה גבוהה ואח'</p>	<p>מפגש 11 30/04</p>
<p>שינוי חברתי- יצירת קהילה</p> <p>Parent, M. (2018). "The community strike: From precarity to militant organizing". International Journal of Comparative Sociology.</p> <p>Graham, J. and D. Papadopoulos (2021) 'Organizing the precarious: Autonomous work, real democracy and ecological precarity', Organization.</p>	<p>מפגש 12 28/05</p>
<p>מפגש סיכום—ייקבע מועד בהמשך השנה</p>	<p>מפגש 13</p>

הצגה בכיתה (10% מהציון הסופי):

מפגש 6:

בחרו מאמר אחד מהסילבוס (ניתן לבחור כול מאמר אקדמי אחר) והכינו סיכום למאמר (שלא יעלה על חצי עמוד) אשר יישלח לכלל הסטודנטים. יות שלושה ימים טרם הצגת המאמר בכיתה. על כלל הסטודנטים. יות לקרוא את כלל הסיכומים טרם השיעור. ההצגה עצמה (עד 3 שקופיות במצגת) תחולק לשלושה חלקים:

1. תיאור המקרה/התנועה/הסוגייה וממצאים עיקריים של המאמר
2. הגדרת נושא אקטואלי שרלוונטי לתחום ההתמחות לדיון בכיתה שעולה מהמאמר
3. ניהול דיון קצר בנושא.

מטלות (סוף סמסטר א'):

1. **מיפוי שחקנים (20% מהציון הסופי):**

היקף המטלה עד 4 עמודים. בחרו פרוטוקול של דיון באחת מועדות הכנסת שרלוונטי לסוגיה שבה עוסק ארגון ההתמחות. קראו את הפרוטוקול והתייחסו לשאלות הבאות בתשובות, יש להתייחס לחומרי הקריאה שנלמדו במהלך הסמסטר:

- א. מהי בעיית המדיניות שנידונה בדיון? (עד פסקה)
- ב. מה הוביל לעליית הסוגייה לסדר היום? (עד חצי עמוד)
- ג. מי השתתף בדיון? (פסקה)
- ד. בחרו 3 מביין המשתתפים. ות (וביניהם.ן ארגון ההתמחות). בעבור כל משתתפת, יש להציג את עמדתו.ה בסוגיה הנידונה, את דפוס הפעולה שלו.ה, את המשימה המרכזית שלו.ה ואת מיקוד המשימה שלו.ה. (שני עמודים).

ה. לו היית רכזת הוועדה, מיהם נ 3 שחקנים יות נוספים. ות שלא נכחו בדיון שהיית מזמינה? מדוע לדעתך לא נכחו? כיצד היו יכולים. ות לתרום לדיון לו היו נוכחים. ות? (עד עמוד)

2. מטלת מסכמת (60%):

מטלת הסיכום מורכבת משלושה חלקים (45% מהציון הסופי):

א. **מרכיב קבוצתי 3 קבוצות** – (10%) תכנון תחנה בסיור בשיעור המסכם, והובלת מפגש של חצי שעה בתחנה בה נחשף לבעיה חברתית, למדיניות שמסבירה את הבעיה ולפעולות אקטיביסטיות המיועדות לצמצומה.

ב. **מרכיב אישי (50%)**–

1. **עיצוב פוסטר או סרטון קצר שמסכם את התהליך שעברתם בהתמחות (20%)**:
א. תארו סוגיות מרכזיות עמן התמודדתם. במהלך ההתמחות שרלוונטיות לפעילות הליבה של הארגון. התיאור צריך לכלול תיאור של הסוגייה, אתגרים ודרכי התמודדות, כשלים או הצלחות.

2. **כתיבת מאמר דעה (15%)**

בהיקף של עד 400 מילים על היבט אחד של סוגיית המדיניות/אקטיביזם הרלוונטית להתמחות אותה ברצונכם. לבקר תוך חיבור לחומרי קריאה נבחרים מהקורס. (15%)

3. **תכנית קידום מדיניות בהיקף של עד שני עמודים - (15%)**
במידה והייתם ממשיכים. ות להיות פעילים בארגון ו/או לעבוד בו, אילו פעילויות חדשות לתפיסתכם. על הארגון לבצע?
יש להגיש את תכנית העבודה בטבלת אקסל (נלמד בכיתה)

מטלות: דגשים לכתיבה

1. כתיבת המטלות תהיה כמסמך שעומד בפני עצמו במובן זה שברורות גם ללא היכרות עם השאלה המנחה. מוצע לפתוח בהצגת הטענה המרכזית, לעבור לביסוס הטענה באמצעות ראיות ברורות: הפנייה למאמרים, הצגת נתונים סטטיסטיים, התייחסות לדוגמאות מהארגון, ולסיים בסיכום קצר שחוזר על הטענה המרכזית.
2. הקפידו על ביסוס הדברים בספרות (החומר הנלמד בכיתה ומאמרים חדשים). הקפידו על יצירת דיון אינטגרטיבי עם הספרות, המחקר, התיאוריה בנושא. יש להתייחס לחמישה מאמרים לכול הפחות.
3. המטלות יכתבו בוורד, פונט דויד 12 עם רווח שורה וחצי וטקסט שמיושר לשני הצדדים.
4. הגשת המטלות תעשה באמצעות המודל, בתאריכים הנקובים בתחילת הסילבוס.